

Úmluva rozvedených manželů o výživném platí jen rebus sic stantibus, i když bylo umluveno, že se manželka vzdává nároku na zvýšení.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších stolic, jimiž byla zamítnuta žaloba Boženy Z. proti jejímu rozvedenému manželu Čenku Z. o zvýšení výživného, na němž se manželé dohodli notářským spisem ze dne 15. ledna 1917 a v němž se vzdala žalobkyně nároků na další zvýšení výživného, a vrátil věc soudu procesnímu, aby doplnil řízení a znovu rozhodnul.

Důvody: Dle § 91 ob. z. obč. jest manžel povinen manželce své poskytovat dle svého jmění slušnou výživu. I když manželství bylo rozvedeno, náleží manželce, nemá-li sama na rozvodu viny, nárok na slušnou výživu bez ohledu, má-li manžel vinu na rozvodu čili nic (§ 1264 ob. z. obč.). Při dobrovolném rozvodu, v němž otázka viny se na venek neprojevuje a nezkoumá, musí se manželé spolu dohodnouti o podmínkách v příčině jmění a výživy a soudu takovou dohodu potvrditi (§ 105 ob. z. obč.), neboť dohoda taková jest podmínkou povolení dobrovolného rozvodu. Dohoda mezi manžely dle toho o výživě učiněná jest pak v první řadě rozhodna pro existenci a rozsah alimentálního nároku manželky. V daném případě stala se mezi spornými stranami dohoda v notářském spisu z 15. ledna 1917, žalovaný zavázal se platiti alimenty 140 K měsíčně, po uzavření míru jen 100 K měsíčně a mimo to příbytečné 400 K ročně. Po dobrovolném rozvodu následovala rozluka a není pochybnosti, že i po rozluce zůstala dohoda ta dle § 19. zák. z 22. května 1919 č. 320 v plné platnosti, a to z původního právního svého důvodu, t. j. z § 91 ob. obč. zák. S názorem odvolacího soudu, že dohodu posuzovati jest jako narovnání dle § 1380 ob. zák. obč., souhlasiti nelze, neboť alimentální nárok žalobkyně byl zajisté nesporný a nepochybný a to, že výše výživného musila býti určena dohodou, nečiní právní jednání to narovnáním. Dle tohoto právního názoru musí pak úmluva, obsažená v odst. 3. cit. notářského spisu, kde se žalobkyně vzdává práva, činiti na žalovaného jakékoliv další nároky, vykládána býti se zřetelem na veřejnoprávní povahu tohoto alimentálního závazku jen s tím obmezením, že přes toto vzdání se, dotýkalo-li by se slušné výživy, musí žalobkyni zůstatí nárok aspoň na nedostávající se výživu nuznou. Kromě toho dlužno pokládati dohodu tu, není-li opak prokázán, za ujednanou dle poměrů v době uzavření, tudíž s doložkou rebus sic stantibus. Při výkladu dohody té dle zásad §§ 914 a 915 ob. z. ob. vysvítá

pak zcela zřejmě z účelu i obsahu dohody, že oněmi závazky k placení výživného a příbytečného obmýšlel žalovaný žalobkyni zajistiti výživu a že tato přijetím závazků těch obmýšlela si pojistiti svůj nárok na výživu; zda slušnou či nuznou, bude posouditi z tehdejších poměrů. Že závazky ty upravily se cum clausula rebus sic stantibus, vysvítá z okolnosti, že po dobu války — tedy dle tehdejších poměrů — byly alimenty vyměřeny částkou 140 K měsíčně, že však po uzavření míru měly býti sníženy na 100 K měsíčně, patrně v předpokladu, že se pak existenční podmínky zlepší. Tedy v tomto jediném ohledu byl brán zřetel na poměry v budoucnosti a to ještě zcela klamně. Předpoklad ten se nejen nesplnil, naopak poměry utvářily se — jak o tom není sporu — podstatně hůře a to hlavně následkem poklesu peněz a celkového značného podražení veškerých potřeb životních. Není o tom pochybnosti, že alimenty v částce 140 K měsíčně při dnešních poměrech drahotných zůstávají hluboko pod úrovní z ledna 1917, a náleželo tudíž zkoumati na kolik takové výživné s připočtením příbytečného stačí ještě k opatření oné slušné aneb, se zřetelem na vzdání se žalobkyně, aspoň potřebné nutné výživy. Nelze tedy uznati správným názor obou nižších stolic, které vzhledem na prohlášení žalobkyně v odst. 3. spisu notářského a v nesprávném náhledu, že dohoda stala se také již se zřetelem na budoucí poměry, neberouce předpis § 91 obč. zák. dále již v úvahu, pokládají sazby notářského spisu o výživném a příbytečném jakožto další části požadovaných alimentů za nezměnitelné a žalobkyni beze všeho vyšetření okolností, kterými tato dokázati hledí podstatnou změnu poměrů od ledna 1917, s jejím nárokem zamítají. V důsledku právního názoru, v důvodech tohoto rozhodnutí vyloženého, sluší tedy v mezích průvodních návrhů stran probrati a zjistiti, pokud závazky, v notářském spise v příčině výživného a příbytečného obsažené a dle tehdejších poměrů vyměřené, jsou za dnešních změněných poměrů se zřetelem na individuální poměry žalobkyně i praestační způsobilost žalovaného ještě dostatečny, aby zajistily smluvní účel oběma stranami obmyšlený, totiž slušnou aneb, pokud to se vzdáním se žalobkyně dle odst. 3. notářského spisu se srovnává, aspoň nuznou výživu její. Bylo tudíž dovolání vyhověti a uznati, jak shora uvedeno jest.

Rozhodnutí nejvyššího soudu z dne 19. července 1921 č. j. Rv I 358/21-1.

Dr. Ed. Strass.